

Poly(styrene-*co*-butyl acrylate)/Clay Nanocomposite Latexes Synthesized via *In Situ* Atom Transfer Radical Polymerization in Miniemulsion: Activators Generated by Electron Transfer Approach

L. Hatami¹, V. Haddadi-Asl^{2*}, H. Roghani-Mamaqani², L. Ahmadian-Alam¹, M. Salami-Kalajahi²

1. Department of Chemistry, 2. Department of Polymer Engineering and Color Technology;
Amirkabir University of Technology, P.O. Box: 15875-4413, Tehran, Iran

Received 6 December 2010, accepted 30 April 2011

ABSTRACT

Water born poly(styrene-butyl acrylate)/clay nanocomposite latexes were synthesized by a novel initiating system of activators generated by electron transfer (AGET) in a system of atom transfer radical polymerization (ATRP). Initially, the clay was swelled in a mixture of styrene, butyl acrylate, and hexadecane. The mixture was then sonicated to obtain a stable miniemulsion. To synthesize poly(styrene-butyl acrylate)/clay nanocomposite latexes, the reducing agent (ascorbic acid) was added dropwise to the reactor (to reduce termination reactions). Particle size and particle size distribution of resulting nanocomposite latexes were determined by dynamic light scattering (DLS). These latex particles were produced with diameters in the size range of 138-171 nm. In addition, the increase in clay content led to increased particles size. Number and weight-average molecular weights of the resultant copolymer nanocomposites and their molecular weight distributions were determined by gel permeation chromatography. The narrow molecular weight distribution of the nanocomposites is an indication of a successful ATRP which was accomplished in miniemulsion formation. Using ¹H NMR, copolymers were characterized and the mol ratios of monomers in copolymer composition were calculated. X-Ray diffraction and transmission electron microscopy results showed the mixed intercalated and exfoliated morphologies of nanocomposites in which homogeneous distributions of clay layers in the polymer matrix have been achieved.

Key Words:

AGET ATRP, nanocomposite, miniemulsion, poly(styrene-*co*-butyl acrylate), aqueous latex

(*)To whom correspondence should be addressed.

E-mail: haddadi@aut.ac.ir

سنتز و تعیین مشخصات لاتکس‌های نانوکامپوزیت پلی(استیرن-کو-بوتیل آکریلات) - خاکرس به روش پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم در جا در محیط ریزامولسیون: استفاده از فعال کننده تولید شده با انتقال الکترون

مجله علوم و تکنولوژی پلیمر،
سال بیست و چهارم، شماره ۱،
صفحه ۶۷-۵۵، ۱۳۹۰
ISSN : 1016-3255

لیلا حاتمی^۱، وحید حدادی اصل^{۲*}، حسین روغنی ممقانی^۲، لیلا احمدیان علم^۱، مهدی سلامی کلجاهی^۲

تهران، دانشگاه صنعتی امیرکبیر، صندوق پستی ۴۴۱۳-۴۸۷۵-۱۵۸۷
۱- گروه مستقل شیمی، ۲- دانشکده مهندسی پلیمر و رنگ

دريافت: ۹۰/۹/۱۵، پذيرش: ۹۰/۲/۱۰

چکیده

لاتکس آبی نانوکامپوزیت پلی(استیرن-کو-بوتیل آکریلات) - خاکرس به روش پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم درجا با استفاده از فعال کننده تولید شده از راه انتقال الکترون (AGET ATRP) سنتز شد. ابتدا لایه‌های خاکرس در مخلوط استیرن، بوتیل آکریلات و هگزادکان متورم شدند. سپس، اختلاط مخلوط نهایی برای دست یابی به ریزامولسیون پایدار با فراصوت دهی انجام شد. برای تهیه لاتکس نانوکامپوزیت پلی(استیرن-کو-بوتیل آکریلات) - خاکرس، عامل کاهنده آسکوربیک اسید قطره قطره برای کاهش واکنش‌های پایان به ریزامولسیون پایدار حاوی خاکرس در راکتور اضافه شد. اندازه ذرات و توزیع آنها به روش پراکنده نور لیزر اندازه‌گیری شد. اندازه ذرات نهایی لاتکس‌های محدوده ۱۷۱-۱۳۸ nm بود. اندازه ذرات در نانوکامپوزیت‌ها، با افزایش درصد خاکرس افزایش یافت. متوسط عددی و وزنی مولکولی پلیمرهای حاصل و توزیع آنها با روش رنگ‌نمگاری ژل تراوایی معین شد. توزیع باریک وزن مولکولی نشان دهنده انجام موفق پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم در ریزامولسیون بود. با توجه به نتایج طیف‌سنجی رزونانس مغناطیسی هسته، کوپلیمرهای سنتز شده شناسایی و درصد مولی هر یک از مونومرها در ترکیب کوپلیمر محاسبه شد. نتایج آزمون پراش پرتو X و میکروسکوپ الکترونی عبوری، دست یابی به ترکیبی از ساختار ورقه‌ای و ساختار بین‌لایه‌ای منظم و نیز توزیع یکنواخت نانوذرات خاکرس را در بستر پلیمری نشان داد.

واژه‌های کلیدی

فعال کننده تولید شده با انتقال الکترون، پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم، نانوکامپوزیت، ریزامولسیون، پلی(استیرن-کو-بوتیل آکریلات)، لاتکس آبی

* مسئول مکاتبات، پیام نگار:

haddadi@aut.ac.ir

مقدمه

امروزه با استفاده از روش‌های پلیمرشدن رادیکالی کنترل شده - زنده (CLRP) که شامل پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم [۲۱]، پلیمرشدن انتقال به زنجیر افزایش - جدایشی برگشت‌پذیر (RAFT) [۲۲] و پلیمرشدن رادیکال آزاد پایدار (SFRP) [۲۳] است، امکان تولید انواع کوپلیمرهای شانه‌ای، ستاره‌ای، پیوندی و انواع ترکیب‌های پلیمری یکنواخت مانند گرادیانت و قطعه‌ای و نیز ستنتر درشت مولکول‌هایی با ساختار مولکولی کنترل شده همراه با توزیع وزن مولکولی باریک فراهم می‌شود که با روش پلیمرشدن رادیکالی آزاد امکان پذیر نیست.

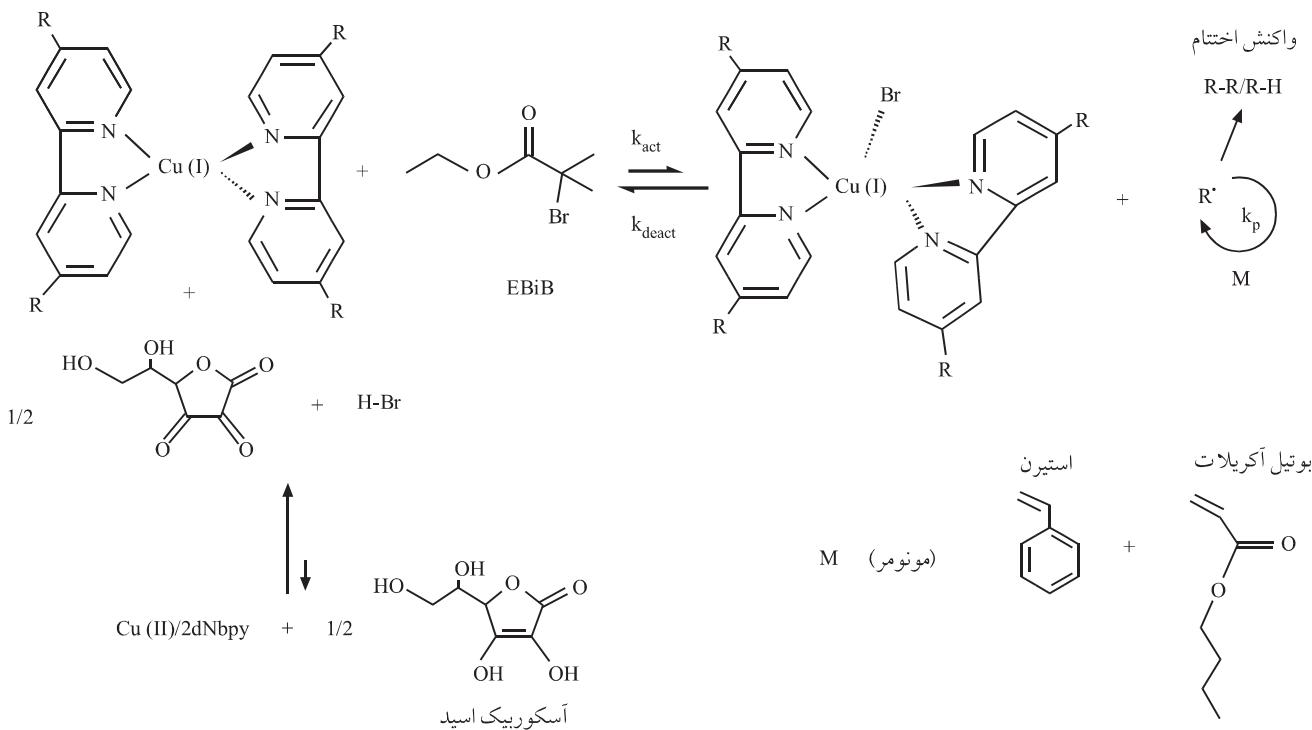
از بین روش‌های پلیمرشدن رادیکالی کنترل شده - زنده که ذکر شد، ATRP مزایایی دارد که عبارتند از: تولید پلیمرهایی با عاملیت مناسب انتهای زنجیر (اغلب یک اتم هالید) که قابلیت شرکت در انواع دیگری از واکنش‌هارا دارد، امکان تولید کوپلیمرهای خالص قطعه‌ای و گرادیانت و نیز تولید انواع ساختارهای پیچیده نانومواد و نانوکامپوزیت پلیمری [۲۴]. در بین انواع سامانه‌های شروع ATRP مانند شروع معمولی، معکوس، هم‌زمان معمولی و معکوس (SR&NI) و فعال کننده تولید شده با انتقال الکترون (AGET)، روش AGET به دلیل استفاده از مقدار مس کمتر، تولید کوپلیمرهای خالص و توزیع وزن مولکولی باریک‌تر به تازگی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است.

در سامانه ریزامولسیون، باید از سامانه شروعی برای ATRP استفاده شود که کاتالیزور آن در مجاورت هوا و حین فرایند ریزامولسیون سازی با امواج فرماصوت، غیرفعال نشود. به دلیل مزایای ذکر شده، روش ATRP AGET با استفاده از کاتالیزور مس با درجه اکسایش بیشتر (که به هوا حساس نیست) گرینه مناسبی برای استفاده در سامانه ریزامولسیون است [۲۵]. در روش ATRP AGET، کاتالیزور با درجه اکسایش بیشتر ($Cu(II)/L_m$)، به سیله عامل کاهنده مانند آسکوربین اسید (محلول در آب) یا اتیل-۲-هگزانوات قلع (محلول در فاز آبی)، به $Cu(I)/L_m$ تبدیل می‌شود و پس از آن واکنش ATRP معمولی از سر گرفته می‌شود. ATRP بر اساس تعادل بین گونه‌های فعال (کاتالیزور $Cu(I)/L_m$ و رادیکال آزاد در حال رشد) و غیرفعال ($Cu(II)/L_m$) با ثابت سرعت‌های k_{act} و k_{deact} به ترتیب برای واکنش‌های فعال سازی غیرفعال سازی است. به علت وجود تعادل، رادیکال آزاد در مدت زمان فعال سازی اجازه رشد می‌یابد. از آن جا که غلظت رادیکال کم است، واکنش‌های پایان بسیار اندک اند و سامانه پلیمرشدن خاصیت زنده بودن را نشان می‌دهد [۲۶، ۲۷]. در طرح ۱ ساز و کار روش AGET ATRP نشان داده شده است.

مطالعات زیادی روی تهیه لاتکس نانوکامپوزیت‌ها در سامانه ریزامولسیون انجام شده است. Putlitz و همکاران، از نانوذره SH

در سال‌های اخیر، تولید نانوکامپوزیت‌های پلیمری به دلیل افزایش خواص مانند بهبود خواص مکانیکی [۱]، کاهش نفوذپذیری در برابر گازها [۲]، بهبود خواص گرمایی [۳]، مقاومت در برابر اشتعال [۴] و خواص ضدخوردگی [۵] توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده است. انواع روش‌های ستنتر نانوکامپوزیت‌پلیمر - خاک رس شامل پلیمرشدن درجا، اختلاط مذاب پلیمر و روش اختلاط در محلول است. در روش پلیمرشدن درجا، مونومر به عنوان عامل متورم کننده لایه‌های سیلیکات در خاک رس استفاده می‌شود. سپس، با انجام پلیمرشدن و تشکیل زنجیرهای پلیمر در بین ورقه‌های خاک رس، امکان جدایش لایه‌های خاک رس از یک دیگر و توزیع یکنواخت لایه‌های خاک رس در بستر پلیمر وجود دارد. در نتیجه، امکان تهیه ساختار پراکنی و ایجاد خواص بهتر برای نانوکامپوزیت‌پلیمر - خاک رس فراهم می‌شود [۶]. در روش اختلاط مذاب، پلیمر مذاب و خاک رس با هم مخلوط می‌شوند، اما امکان وارد کردن درصد زیاد خاک رس وجود ندارد [۷] به کمک روش در محلول، محلول پلیمر و خاک رس با هم مخلوط می‌شوند. این روش به علت آثار نامطلوب زیست محیطی، گرانی حلال و نیز کیفیت ضعیف پخش لایه‌های خاک رس در زمینه پلیمری از لحاظ صنعتی زیاد مناسب نیست [۸].

در صنعت، تولید نانوکامپوزیت‌های پلیمر - خاک رس در محیط آبی به دلیل قیمت کمتر، آسانی فراورش محصول، گرانروی کم محلول، سازگاری محیط آبی با محیط زیست و کاربرد این نوع لاتکس‌های تولید رنگ، چسب و پوشش سطوح [۹، ۱۰] در مقایسه با تولید نانوکامپوزیت‌ها به روش‌های توده [۱۱] و در محلول [۱۲] مطلوب‌تر است. لاتکس آبی نانوکامپوزیت‌های پلیمری که با روش پلیمرشدن درجا در سامانه ریزامولسیون [۱۳] تهیه می‌شود، در مقایسه با سامانه‌های تعلیقی [۱۵] و امولسیونی [۱۶]، ویژگی‌های برتی دارد. این ویژگی‌ها عبارتند از: پایداری کلوئیدی حین واکنش و پس از آن به علت هسته‌گذاری قطره‌ای، جاده‌ی نانوذرات معدنی مانند تیتانیم دی‌اسید [۱۷]، کربن سیاه [۱۸] و حتی سیلیکات‌های لایه‌ای (مانند خاک رس) [۱۹] درون ذرات پلیمری، توزیع یکنواخت تر نانوذرات خاک رس در بستر پلیمر و پلیمرشدن مونومرهای بسیار آب گریز که امکان پلیمرشدن آنها در سامانه امولسیونی وجود ندارد. بنابراین، روش ریزامولسیون بهترین روش برای ستنتر لاتکس نانوکامپوزیت‌پلیمر - خاک رس است [۹]. پلیمرشدن ریزامولسیونی فرایندی است که در آن قطره‌های پایدار با ابعاد $50\text{-}500\text{ nm}$ به کمک عامل فعال سطحی، یک ماده آب گریز (مانند هگزادکان) و امواج فرماصوت ایجاد شده و سپس پلیمر می‌شوند [۲۰].

طرح ۱ - ساز و کار فعال کننده تولید شده با انتقال الکترون برای پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم.

افزون بر توزیع مناسب نانولایه‌های خاک رس در بستر پلیمری نانوکامپوزیت‌ها، می‌توان خواص بستر پلیمر را با استفاده از روش‌های پلیمرشدن رادیکالی زندگی بخوبد بخشید. با استفاده از روش پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم سنتز پلیمرهایی با وزن مولکولی کنترل شده، شاخص پراکنده‌گی کم (کمتر از ۷/۵) و کوپلیمرهایی با ترکیب یکنواخت (به علت کاهش واکنش‌های پایان) امکان‌پذیر است. توزیع وزن مولکولی (PDI) کم بستر پلیمر اثر فراوانی بر خواص نانوکامپوزیت دارد. به طور مثال، پلیمری با توزیع وزن مولکولی کم، به علت مشابه بودن طول زنجیرهای پلیمری آن خواص گرمایی بهتری نشان می‌دهد. زیرا در پلیمرهای با PDI زیاد، با افزایش دما ابتدا زنجیرهای کوچک تخریب می‌شوند و تخریب زنجیرهای بزرگ‌تر را آسان می‌کنند. لاتکس آبی نانوکامپوزیت‌های پلیمر - خاک رس که تا کنون در محیط‌های پراکنده سنتز شده‌اند، اکثراً با روش پلیمرشدن رادیکال آزاد به دست آمده است. پلیمرهای سنتز شده با این روش پلیمرهایی با شاخص پراکنده‌گی زیاد و وزن مولکولی کنترل نشده هستند. به طور مثال، Tong و همکاران نانوکامپوزیت پلی استیرن - خاک رسی را سنتز کردند که شاخص پراکنده‌گی بستر پلیمری آن در محدوده ۶۳-۵/۶ بود [۱۳]. بنابراین در کار پژوهشی حاضر، با ترکیب روش پلیمرشدن

Optigel (گونه سیلیکات منیزیم دار) برای تهیه لاتکس پلی استیرن و پلی (بوتیل آکریلات) استفاده کردند [۲۰].

Diacouna و همکاران، نانوکامپوزیت‌های آکریلیک را با روش پلیمرشدن رادیکالی آزاد در سامانه ریزامولسیون با استفاده از کلویزیت (Cloisite 30B) سنتز کردند. لاتکس سنتزی آنها پایدار بود و لایه‌های خاک رس در سطح ذرات ریزامولسیون قرار گرفتند [۱۴]. سنتز لاتکس نانوکامپوزیت پلیمر - خاک رس در سامانه ریزامولسیون، با روش پلیمرشدن RAFT توسط Samakande و همکاران گزارش شده است. آنها نانوکامپوزیت پلی استیرن را با عامل RAFT متصل به سطح مونت موریلونیت (MMT)، در سامانه ریزامولسیون سنتز کردند [۲۷].

Wu و همکاران زنجیرهای پلی استیرن متصل به لبه‌های خاک رس را با روش ATRP سنتز کردند. سپس، این نانوذرات به علت دارا بودن سطح آب دوست و لبه‌های آب گریز، به عنوان پایدارکننده در سامانه پیکرینگ تعلیقی استفاده شدند [۲۸]. در محیط‌های دیگر مانند توده، Zhao و همکاران سنتز پلی (استیرن - کو-بوتیل آکریلات) - خاک رس را با روش ATRP گزارش کردند [۲۹]. اما تاکنون، گزارشی در زمینه تهیه لاتکس نانوکامپوزیت پلیمر - خاک رس به روش پلیمرشدن رادیکالی انتقال اتم در سامانه ریزامولسیون ارائه نشده است.

پراکندگی نور لیزر DLS، Malvern Nano Zetasizer ZS 90 انجام شد. برای تهیه ریزامولسیون دستگاه فراصوت کاونده دار، ۲۰ kHz Hielscher UIP1000hd ساخت آلمان، برای شناسایی ترکیب شیمیایی کوپلیمر و تعیین درصد مولی مونومرها طیف سنج رزونانس مغناطیسی هسته bruker و برای برداشت الگوهای پراش پرتو X (XRD) خاک رس، پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) و نانوکامپوزیت‌ها پراش سنج Philips ساخت ژاپن به کار گرفته شد.

میکروسکوپ الکترون عبوری Philips EM 120 که با ولتاژ شتاب یافته ۸۰ kV کار می‌کرد، به کار گرفته شد. نمونه نانوکامپوزیت با ضخامت nm ۱۰۰، به وسیله Ultramicrotome مدل 3 OMU تهیه شد.

روش‌ها تهیه ریزامولسیون

در تهیه ریزامولسیون نمونه بدون خاک رس، مونومرها و هگزادکان برای مدتی هم خوردن و در تهیه نانوکامپوزیت‌ها مخلوط مونومرها (استیرن و بوتیل آکریلات)، هگزادکان و خاک رس (Cloisite 30B) به مدت ۳ h ۲۴ هم خورد. سپس، CuBr₂ و dNbpy در دمای محیط به مخلوط قبلی اضافه شد و محلولی همگن به رنگ سبز (تشکیل کاتالیزور Cu(II)/2dNbpy) به دست آمد. پس از این مرحله، آغازگر (EBiB) به محلول اضافه شد. به طور هم زمان، محلول آبی با حل کردن مقدار مشخصی از عامل فعال سطحی کاتیونی (CTAB) در آب تهیه شد. سپس همراه با هم زدن شدید، فاز آبی به آرامی به فاز آبی در مدت ۳۰ min اضافه شد. در نهایت، ریزامولسیون پایدار با استفاده از امواج فراصوت با بسامد ۲۰ kHz و توان ۸۵٪ به مدت ۱۶ min، در حمام آب و پخت برای جلوگیری از شروع گرمایی پلیمرشدن به دست آمد.

کوپلیمرشدن استیرن و بوتیل آکریلات به روش AGET در محیط ریزامولسیون

ریزامولسیون به دست آمده فوراً به راکتور شیشه‌ای دوجداره سه دهانه مجهز به چگالنده، ورودی گاز نیتروژن و یک دهانه با درپوش لاستیکی، انتقال داده شد. پس از این که گاز نیتروژن به مدت ۳۰ min به راکتور وارد شد، دمای واکنش تا ۹۰°C افزایش یافت و از محلول آبی کاوهنه (آسکوربیک اسید) به آرامی به مدت ۱۵ min شروع پلیمرشدن به راکتور اضافه شد. رنگ محلول از سبز به قهوه‌ای کم رنگ تغییر یافت که نشانه تبدیل کاتالیزور Cu(II) به Cu(I) است. باقی مانده محلول کاوهنه طی ۲ h قطره قطره به محیط واکنش اضافه شد. در انتهای واکنش،

رادیکالی انتقال اتم و پلیمرشدن ریزامولسیونی، امکان سنتز نانوکامپوزیت پلیمر - خاک رس با بستر پلیمر دارای شاخص پراکندگی کم و وزن مولکولی کنترل شده فراهم شد. هم چنین، برای اولین بار سنتز ذرات نانوکامپوزیت پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) - خاک رس با روش AGET در سامانه ریزامولسیون و بررسی خواص و مشخصات آن گزارش شده است. در این روش زنده، پایداری لاتکس عامل مهمی است. مناسب ترین گزینه به عنوان عامل فعال سطحی، عامل فعال سطحی کاتیونی ستیل تری متیل آمونیوم برمید (CTAB) است که پایداری کلوپیدی را در دمای بالا (برخلاف نایابداری عامل فعال سطحی غیریونی مانند ۹۸ Brij در دماهای بالا) فراهم می‌کند و نیز مزاحمتی برای کاتالیزور ATRP ندارد [۳۰]. عامل مهم دیگر، انتخاب لیگاند مناسب برای سامانه پراکنده مانند ریزامولسیون این است که باید لیگاند به مقدار مناسب آب گریز باشد تا از قطره ریزامولسیون که محل واکنش است، خارج نشود. بدین منظور در پژوهش حاضر، از لیگاند بسیار آب گریز dNbpy (۵ - نونیل - ۴، ۴ - دی ۴، ۴ - بی پیریدین) استفاده شده است. با توجه به این که آسکوربیک اسید کاهنده قوی است، این اسید قطره قطره به راکتور اضافه شد تا غلاظت رادیکال‌های تولید شده و واکنش‌های پایان به کمترین مقدار برسد.

تجربی

مواد

استیرن (Aldrich، ۹۹٪) و بوتیل آکریلات (Aldrich، ۹۹٪) از ستون پرشده با آلومینا برای حذف بازدارنده عبور داده شدند. برای حذف آب موجود در ساختار خاک رس (Cloisite 30B، Southern Clay Products) این خاک به مدت چند ساعت در گرم خانه خلاء در دمای ۴۰°C قرار گرفت. مس (CuBr₂) (۹۷٪)، اتیل آلفابرموایزو بوتیرات (EBiB)، (۹۷٪)، بی پیریدین (Nbpy)، (۹۹٪)، آسکوربیک اسید (۹۹٪)، HD، هگزادکان (THF) همگی محصول Aldrich و ستیل تری متیل آمونیوم برمید (CTAB) (۹۹٪) محصول Merck بدون خالص سازی استفاده شدند.

دستگاه‌ها

برای اندازه‌گیری متوسط عددی و وزنی وزن مولکولی کوپلیمراها و توزیع آن رنگنگار ژل تراوای 2000 GPC، Waters، برای اندازه‌گیری قطر ذرات و قطره‌های ریزامولسیون و توزیع اندازه آنها دستگاه

از ۳٪ تخمین زده شد. مقادیر شاخص پراکندگی (PDI) گزارش شده، به وسیله دستگاه به دست آمده است و به آن شاخص پراکندگی Malvern گفته می‌شود. قطر میانگین قطره‌ها و ذرات با استفاده از معادله استوکس - انشتین (معادله ۱) محاسبه شد:

$$d(H) = \frac{\kappa T}{3\pi\eta D} \quad (1)$$

که در این معادله، $d(H)$ قطر هیدرودینامیک، D ثابت ضربی نفوذ، κ ثابت بولتزمن، T دمای مطلق و η گرانروی محیط است. برای اندازه‌گیری قطر ذرات، ابتدا نمونه‌های ریزامولسیون با محلول آبی عامل فعال سطحی با همان غلطی که برای تهییه ریزامولسیون اولیه به کار رفته بود، برای جلوگیری از اثر رقت روی اندازه ذرات، رقیق شدند. تهییه ریزامولسیون با استفاده از دستگاه فراصوت کاونده دار انجام شد. ترکیب کوپلیمر و تبدیل جزیی هر یک از نمونه‌ها با استفاده از روش طیف‌سنجی رزونانس مغناطیسی هسته (NMR) برای نمونه پلیمر خشک شده و نمونه‌های استخراج شده از نانوکامپوزیت‌ها به دست آمد. ابتدا، نمونه‌ها در حلal کلروفرم دوتیریم دار (CDCl_3) حل شدند. سپس، طیف آنها با دستگاه طیف‌سنج ^1H NMR با بسامد ۳۰۰ MHz جمع آوری شد.

به ازای هر نمونه تعداد ۱۰ پویش با تأخیر زمانی ۱۸ انجام شد. الگوهای پراش پرتو X (XRD) خاک رس، پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) و نانوکامپوزیت‌ها در محدوده زاویه ۲-۱۰ درجه و با استفاده از پراش پرتو X با طول موج 0.05406 nm در دمای محیط به دست آمد. ولتاژ و جریان دستگاه به ترتیب برابر با 40 kV و 30 mA تنظیم شد. نوع پراش سنج PW1840 و زمان به ازای هر مرحله 0.02 s بود. بازنای فاصله گالواری (d₀₀₁) در نمونه‌ها از معادله برگ (معادله ۲)، به کمک زوایای به دست آمده در محدوده ۲-۱۰ درجه محاسبه شد:

$$d = \frac{n\lambda}{2\sin(\theta)} \quad (2)$$

که در این معادله، λ طول موج پرتو Cu K_α (0.05406 nm)، θ زاویه برخورد پرتو X و n درجه پراش است. توزیع نانوذرات خاک رس در زمینه پلیمری با استفاده از میکروسکوپ الکترونی عبوری که با ولتاژ شتاب یافته 80 kV کار می‌کرد، مشاهده شد. نمونه نانوکامپوزیت با ضخامت 100 nm ، به وسیله دستگاه Ultramicrotome تهییه شد.

کوپلیمر شدن با قرار گرفتن محلول ریزامولسیون در حمام آب و یخ و در مجاورت هوا متوقف شد. **جدول ۱** فرمول‌بندی مواد استفاده شده طی پلیمر شدن را نشان می‌دهد.

حذف کاتالیزور و خاک رس

برای حذف کاتالیزور، نمونه‌ها در حلal تراهیدروفوران حل و از یک ستون پر شده با آلمینیم اکسید عبور داده شدند. در نمونه‌های حاوی خاک رس، بخشی از خاک رس نیز علاوه بر کاتالیزور در ستون آلمینیم اکسید باقی ماند که برای حذف این باقی مانده، نمونه‌ها از صافی $0.2\text{ }\mu\text{m}$ عبور داده شدند.

تعیین مشخصات

مقدار تبدیل مونومر با روش وزن‌سنجی معین شد. متوسط عددی و وزنی وزن مولکولی کوپلیمرها و توزیع آن با روش رنگ‌نگاری ژل تراوایی با آشکارسازی بر اساس شاخص شکست مشخص شد. ستون‌های استفاده شده به طور متوالی به هم وصل شدند ($10000\text{ }\text{\AA}$ ، $500\text{ }\text{\AA}$ ، $100\text{ }\text{\AA}$). از ماده مرجع پلی استیرن استاندارد و حلal تراهیدروفوران با سرعت 1 L/min استفاده شد. اندازه قطر ذرات و قطره‌های ریزامولسیون و توزیع اندازه آنها با دستگاه پراکندگی نور لیزر با زاویه پراکندگی $176/1$ اندازه گیری شد. قطر گزارش شده، اندازه متوسط ذره بر اساس شدت - وزن (z-average) ذرات است و حاصل متوسط دو مرتبه اندازه گیری است که مقدار خطای دستگاه کمتر

جدول ۱ - فرمول‌بندی AGET ATRP برای سنتر لاتکس آبی نانوکامپوزیت پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) - خاک رس در دمای 90°C .

اجزا	مواد	مقدار (g/mol)
مونومرها	استیرن و بوتیل آکریلات	۹۴ mL و ۳۷ mL (۷۹۳۲۱ mmol)
کمک سطح فعال	هگزادکان	۰.۳۳۵ g (۷۴۸ mmol)
خاک رس	کلوریزیت 30B	۱ و ۰.۰۵ wt %
آغازگر	EBiB	۰.۰۶ mL (۰.۳۹۷ mmol)
کاتالیزور فلز واسطه	CuBr ₂	۰.۰۸۹ g (۰.۳۹۷ mmol)
لیگاند	dNbpy	۰.۳۲۴ g (۰.۷۹۴ mmol)
عامل کاهنده	آسکوریک اسید	۰.۰۴۹ g / ۱ mL (۰.۲۷۸ mmol)
فاز آبی	آب	۰.۰ mL
عامل فعال سطحی	CTAB	۰.۳۱۰ g (۷۷ mM)

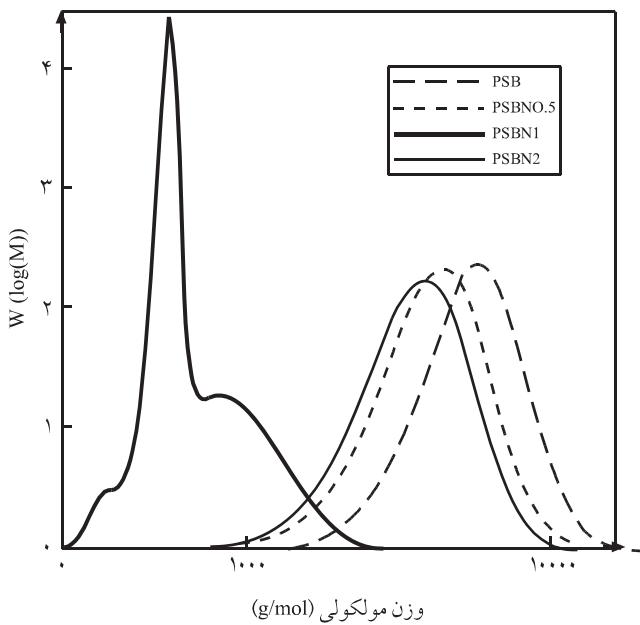
(أ) نسبت به مونومر، (ب) در 1 mL آب یون زدوده و (ج) نسبت به آب یون زدوده.

نتایج و بحث

رشد می‌شود [۳۳]. با وجود کاهش در صد تبدیل، مقدار PDI نمونه‌ها زیاد تغییر نکرده است و بین ۰/۷۶ - ۰/۷۸ است که نشان می‌دهد، خاک رس اثر زیادی بر مقدار شاخص پراکندگی کوپلیمرها ندارد.

در **شکل ۱** توزیع وزن مولکولی پلیمرها نشان داده شده است. کوپلیمرها دارای توزیع وزن مولکولی باریک هستند. در توزیع وزن مولکولی مربوط به PSBN2، قله‌ای در وزن مولکولی‌های بیشتر دیده می‌شود که مربوط به وجود خاک رس است. نانولایه‌های خاک رس، واکنش انتقال زنجیر و پایان رادیکال در حال رشد را افزایش می‌دهند [۱۳] و منجر به ایجاد قله‌ای کوچک در درصد‌های وزنی بیشتر خاک رس (%۲) می‌شوند.

اندازه ذرات و قطره‌ها و شاخص پراکندگی لاتکس پلی (استیرن - کو - بوتیل آریلات) و نانوکامپوزیت‌های سنتز شده در سامانه ریزامولسیون، با دستگاه DLS اندازه گیری شد. توزیع اندازه ذرات لاتکس در **شکل ۲** نشان داده شده است. با توجه به شکل، ذرات لاتکس دارای توزیع اندازه باریک هستند. نتایج حاصل در **جدول ۳** آمده است. با افزایش درصد خاک رس، اندازه ذرات از ۱۳۸ nm تا ۱۷۱ nm افزایش می‌یابد. هم‌چنین، افروزن نانولایه‌های خاک رس باعث افزایش شاخص پراکندگی ذرات از ۰/۱۱۳ تا ۰/۲۸۵ می‌شوند. توزیع اندازه ذرات خاک رس باعث می‌شود تا بخشی از نانولایه‌های خاک رس درون ذرات لاتکس یا روی سطح آنها قرار گیرند. نانولایه‌های خاک رس که درون ذرات قرار می‌گیرند (ذرات خاک رس با ابعاد کوچک‌تر از اندازه ذرات لاتکس)، به علت

شکل ۱ - توزیع وزن مولکولی پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) و نانوکامپوزیت‌های آن.

متوسط عددی و وزنی وزن مولکولی و هم‌چنین شاخص پراکندگی (PDI) پلی (استیرن - کو - بوتیل آریلات) و نانوکامپوزیت‌های آن با استفاده از داده‌های آزمون رنگ‌نگاری ژل تراوایی به دست آمده که نتایج آن در **جدول ۲** آمده است. علامت اختصاری PSB نشان دهنده پلی (استیرن - کو - بوتیل آریلات) و علامت اختصاری PSB0.5، PSBN0.5، PSBN2، PSBN1 به ترتیب نشان دهنده نانوکامپوزیت پلی (استیرن - کو - بوتیل آریلات) با ۰/۰۵، ۱ و ۲ درصد وزنی خاک رس نسبت به مونومر است. وزن مولکولی متوسط عددی نظری از معادله (۳) محاسبه شد:

$$\bar{M}_n = \frac{[M]_0}{[I]_0} \times p \times M_0 \quad (3)$$

در این معادله، $[M]_0$ و $[I]_0$ به ترتیب غلظت اولیه مونومر و آغازگر، p درجه تبدیل و M_0 وزن مولکولی مونومر است.

با توجه به داده‌های **جدول ۲**، تبدیل کلی مونومر به علت سرعت کم کوپلیمرشدن استیرن و بوتیل آکریلات کم است [۳۱]. مقدار درصد تبدیل و وزن مولکولی نمونه‌ها با افروزن نانوذره نسبت به کوپلیمر خالص کمتر می‌شود. علت این است که لایه‌های نانوذرات خاک رس به عنوان مانع در برابر رشد زنجیرهای پلیمر عمل می‌کنند. بدین ترتیب که فرایند نفوذ مونومرها به سمت درشت رادیکال‌های در حال رشد به علت وجود نانولایه‌های خاک رس درون قطره‌های کوچک مونومری ریزامولسیون محدود شده و وزن مولکولی و متوسط تبدیل کاهش می‌یابد [۳۲]. افزون بر این به علت ماهیت شیشه‌ای پلی استیرن، افزایش گرانروی محیط واکنش به علت وجود نانوذرات خاک رس، باعث محدودیت بیشتر نفوذ مونومر به سمت درشت رادیکال در حال

جدول ۲ - نتایج داده‌های آزمون GPC.

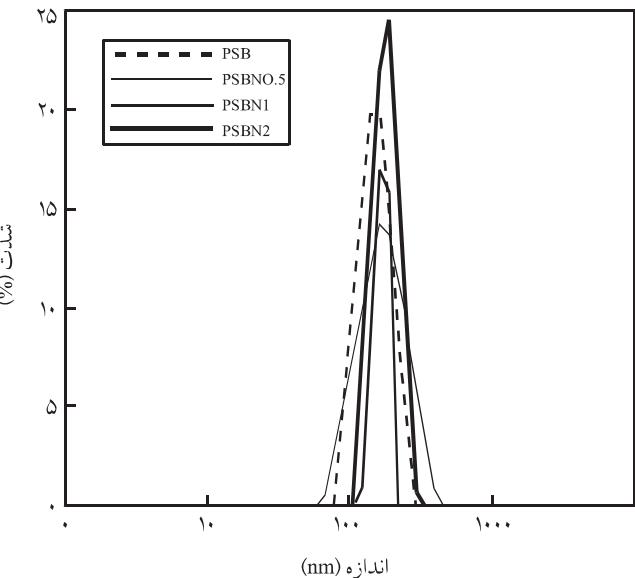
شاخص پراکندگی	متوسط وزنی وزن مولکولی (g/mol)	متوسط عددی وزن مولکولی (g/mol)		تبدیل (%)	نام نمونه
		تجربی	نظری		
۰/۷۶	۵۷۴۰	۴۹۱۱	۷۸۳۱	۳۵	PSB
۰/۷۷	۴۳۰۵	۳۶۸۲	۶۴۸۹	۲۹	PSBNO.5
۰/۷۸	۳۷۸۰	۳۱۹۴	۴۰۲۶	۱۸	PSBN1
۰/۷۷	۷۳۷	۶۲۹	۲۲۳۷	۱۰	PSBN2

جدول ۳ - مشخصات ذرات و قطره های ریزامولسیونی پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) و نانو کامپوزیت های آن.

N_p/N_d	شاخص پراکندگی ذرات	اندازه ذره (nm)	اندازه قطره (nm)	نمونه
۰/۷۵	۰/۱۱۳	۱۳۸	۱۸۴	PSB
۰/۲۸	۰/۱۵۳	۱۵۶	۱۶۲	PSBN0.5
۰/۱۷	۰/۲۵۹	۱۶۳	۱۶۹	PSBN1
۰/۱	۰/۲۸۵	۱۷۱	۱۷۷	PSBN2

راجع به ساز و کار هسته گذاری می دهد. هسته گذاری های محتمل در سامانه های پراکنده شامل هسته گذاری قطره ای، همگن و میسلی است. هر چه نسبت N_p/N_d به عدد ۱ نزدیک تر باشد، هسته گذاری قطره ای غالب تر است و نشان می دهد که هر قطره مونومر به یک ذره پلیمر تبدیل شده است. اگر این نسبت بیشتر از ۱ باشد، نشان می دهد، ذرات پلیمر جدیدی از راه هسته گذاری میسلی و همگن تشکیل شده اند. با توجه به داده های **جدول ۳**، N_p/N_d کمتر از ۱ است و با افزایش درصد خاک رس کمتر می شود که نشان دهنده هسته گذاری قطره ای است. افروزن براین، غلاظت عامل فعال سطحی عامل مهمی در تعیین نوع هسته گذاری است. با توجه به این که مساحت پوشاننده عامل فعال سطحی (CTAB) برابر 712 nm^2 [۳۴] و غلاظت بحرانی میسل (CMC) عامل فعال سطحی موردن استفاده، 0.96 میلی مولار است [۳۵] و با تعیین اندازه قطره ها، معلوم می شود، میسل در فاز آبی وجود ندارد. غلاظت عامل فعال سطحی در فاز آبی کمتر از CMC است و ساز و کار قطره ای، ساز و کار غالب هسته گذاری در سامانه است. با افزایش درصد خاک رس، گرانزوی سامانه زیاد می شود و نفوذ مونومر از محل واکنش به فاز آبی کاهش یافته و از هسته گذاری فاز آبی (همگن) نیز جلوگیری می شود [۱۳].

به جز آزمون رنگ نگاری ژل تراوایی که اطلاعات فیزیکی درباره متوسط عددی و وزنی وزن مولکولی کوپلیمر و توزیع آنها در اختیار قرار می دهد، از آزمون طیف سنجی رزونانس مغناطیسی هسته ($^1\text{H-NMR}$) نیز به منظور شناسایی ترکیب شیمیایی کوپلیمر و تعیین درصد مولی مونومرها استفاده شد. وجود یک مربوط به رزونانس پروتون های حلقه فنیل استیرن در $6.6\text{-}7.4 \text{ ppm}$ (مربوط به ۵ اتم هیدروژن حلقة فنیل) و یک مربوط به رزونانس پروتون های متیلن مجاور گروه استری بوتیل آکریلات در $3.6\text{-}4.2 \text{ ppm}$ (مربوط به ۲ اتم هیدروژن گروه متیلن مجاور گروه استری)، نشان دهنده سنتر موقوفیت آمیز پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) در همه نمونه هاست.

شکل ۲ - توزیع اندازه ذرات لاتکس نهایی پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) و نانو کامپویت های آن.

متورم شدن درون فاز آبی فضای بیشتری را نسبت به نمونه بدون خاک رس اشغال می کنند و اندازه ذرات ریزامولسیون افزایش می یابد. از سوی دیگر، ذرات خاک رسی که روی سطح ذرات ریزامولسیون قرار گرفته اند (ذرات خاک رس با ابعاد بزرگ تر از اندازه ذرات لاتکس) نیز باعث افزایش اندازه ذرات می شوند [۱۴]. از آن جا که آزمون پراکندگی نور لیزر به قطر هیدرودینامیکی ذرات حساس است، وجود نانولایه های خاک رس روی سطح ذرات لاتکس باعث افزایش قطر هیدرودینامیکی اندازه گیری شده ذرات و شاخص پراکندگی آنها می شود.

تعداد قطره های مونومر (N_d) و ذرات لاتکس پلیمری (N_p) به ازای هر دسی متر مکعب آب، با استفاده از نتایج حاصل از DLS از معادله (۴) به دست می آید:

در این معادله، X تبدیل نهایی مونومر در ذرات لاتکس (برای قطره های

$$N = \frac{6[M]_0 X}{\pi \rho D_Z^3} \quad (4)$$

مونومر در ابتدای واکنش معادل ۱ است)، $[M]_0$ نسبت مونومر اولیه به ازای هر لیتر آب، ρ چگالی پلیمر (در مورد تعداد ذرات پلیمر) یا مونومر (در مورد تعداد قطرات) (g/dm^3) و D_Z قطر متوسط ذره پلیمر یا قطره بر حسب سانتی متر است [۱۳]. نتایج محاسبه N_p/N_d در **جدول ۳** آمده است.

اثر خاک رس روی تعداد ذرات در هر لیتر فاز آبی، اطلاعات مهمی

$$\text{Ba\%} = \frac{\text{A}_{\text{Ba}}/2}{\text{A}_{\text{St}}/5 + \text{A}_{\text{Ba}}/2} \times 100 \quad (4)$$

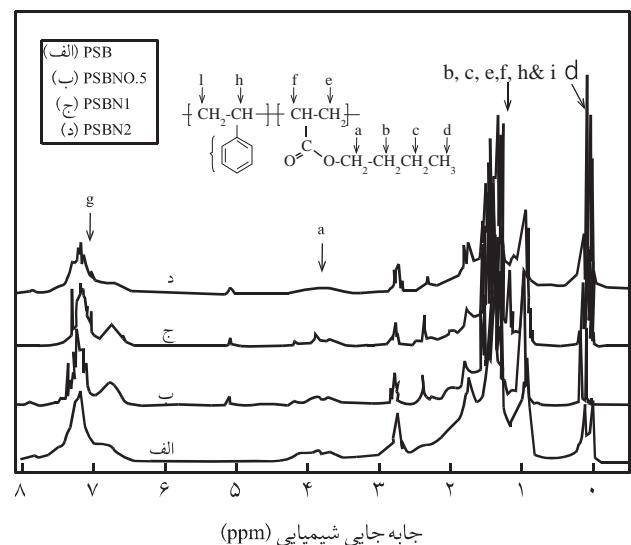
با ضرب کردن تبدیل کلی هر یک از نمونه‌ها در نسبت مولی مونومرهای استیرن و بوتیل آکریلات، می‌توان تبدیل هر یک از مونومرها را نیز محاسبه کرد. نتایج حاصل از این محاسبات در **جدول ۴** آمده است.

در **جدول ۴** کاهش تبدیل هر یک از مونومرهای استیرن و بوتیل آکریلات، با افزایش درصد خاک رس نشان داده شده است. با افزایش درصد خاک رس، تبدیل کلی مونومر کاهش می‌یابد. با افزایش درصد خاک رس، نسبت مولی استیرن در کوپلیمر افزایش یافته و نسبت مولی بوتیل آکریلات کاهش می‌یابد. مقدار بوتیل آکریلات در خوراک ورودی ۳۰٪ و استیرن ۷۰٪ مولی است، اما ترکیب کوپلیمر در نمونه PSB شامل ۶۰٪ استیرن و ۳۰٪ بوتیل آکریلات است. دلیل تغییر این مقدار، به نسبت فعالیت مونومرها بستگی دارد. نسبت فعالیت استیرن (r₁) نسبت به بوتیل آکریلات (r₂) = ۰/۲ است [۳۷]. بنابراین در ابتدای پلیمرشدان، زنجیر کوپلیمر تولید شده از استیرن غنی تر است. با ادامه پلیمرشدان و کمتر شدن غلظت استیرن، درصد مونومر بوتیل آکریلات در ترکیب کوپلیمر بیشتر می‌شود [۳۸]. بنابراین با افزایش درصد خاک رس و کاهش تبدیل مونومر، درصد مولی استیرن در زنجیر کوپلیمر افزایش می‌یابد. در نمونه PSBN2 که درصد تبدیل مونومر از بقیه نمونه‌ها کمتر است، درصد مولی استیرن بیشتر از سایر نمونه‌های است.

مقدار پراکنش و شکل‌شناسی صفحات خاک رس در لاتکس‌ها با XRD و TEM بررسی شد. الگوهای پراش پرتو X خاک رس، پلی(استیرن - کو - بوتیل آریلات) و نانوکامپوزیت‌های آن در **شکل ۴** نشان داده شده است. در الگوی XRD، بازتاب پرتو X ناشی از صفحه ۰۰۱ در خاک رس، مربوط به فواصل گالری خاک رس است و می‌توان

جدول ۴ - نسبت مولی مونوهای استیرن و بوتیل آکریلات و درصد تبدیل آنها در نمونه‌های کوپلیمر خالص و نانوکامپوزیت آن.

نمونه‌ها	درصد تبدیل مونومرها		استیرن	بوتیل آکریلات	استیرن
	بوتیل آکریلات	درصد مولی مونومرها			
PSB	۰/۲۱	۰/۴۰	۰/۶۰	۰/۴۰	۰/۱۴
PSBN0.5	۰/۲	۰/۳۰	۰/۷۰	۰/۳۰	۰/۰۸۳
PSBN1	۰/۱۳	۰/۲۹	۰/۷۱	۰/۲۹	۰/۰۵۱
PSBN2	۰/۰۷۸	۰/۲۲	۰/۷۸	۰/۲۲	۰/۰۲۲

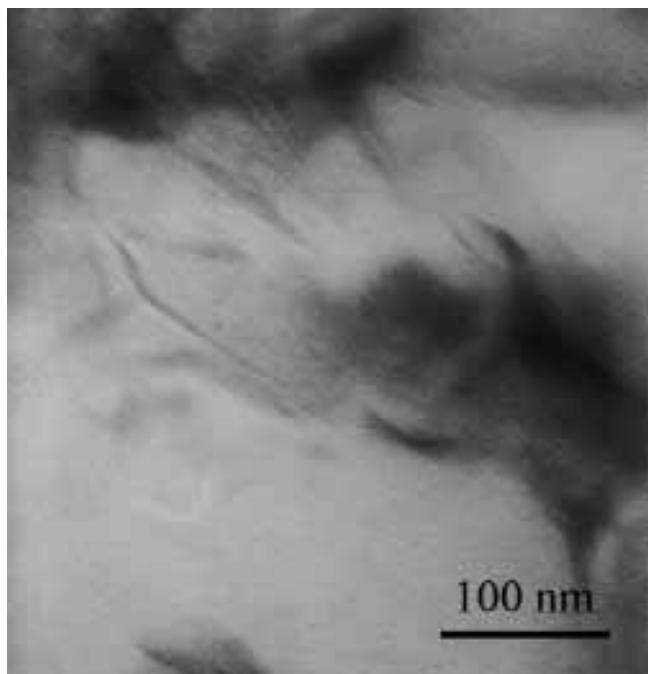
شکل ۳ - طیف NMR ^1H پلی(استیرن - کو - بوتیل آکریلات) و کوپلیمرهای حاصل از نانوکامپوزیت‌ها.

در **شکل ۳**، طیف NMR ^1H کوپلیمر خالص، کوپلیمرهای به دست آمده از نانوکامپوزیت‌ها، طرح ساختار شیمیایی پلی(استیرن - کو - بوتیل آریلات) و جایه‌جایی شیمیایی هر یک از هیدروژن‌ها نشان داده شده است.

به طور کلی، طیف NMR پلیمرهای وینیلی، به جز بعضی موارد، مشابه با طیف مولکولی مونومرهای آنهاست. اما، همان‌طور که در **شکل ۳** ملاحظه می‌شود، پهنای خطوط رزونانسی این کوپلیمرها، نسبت به مونومرهای آنها پهن‌تر است. از آن جا که پهنای خطوط رزونانسی در NMR به طور معکوس با زمان آسایش اسپین-شبکه (T_1) رابطه دارد، برای مولکول‌های بزرگ که به کندی چرخش می‌کنند و تحرک کمی دارند (انعطاف‌پذیری کم)، زمان آسایش T_1 کمتر از مولکول‌های کوچک‌تر است. بنابراین، پهنای خطوط رزونانس برای مولکول‌های بزرگ مانند پلیمرها پهن می‌شود. اما علامت‌های مربوط به گروه‌های جانبی پلیمرها به دلیل تحرک بیشتر باریک‌تر هستند [۳۶].

نسبت مولی مونوهای استیرن و بوتیل آکریلات کوپلیمرها از نسبت مساحت انگرال پیک‌های آروماتیک (A_{St})، ۵ اتم هیدروژن در $6/6-7/4\text{ ppm}$ مربوط به رزونانس پروتون‌های حلقه فنیل استیرن و متیلن مجاور گروه استری در بوتیل آکریلات (A_{Ba})، ۲ اتم هیدروژن در $3/6-4/2\text{ ppm}$ ، با استفاده از معادله‌های (۵) و (۶) محاسبه می‌شود:

$$\text{St\%} = \frac{A_{\text{St}}/5}{A_{\text{St}}/5 + A_{\text{Ba}}/2} \times 100 \quad (5)$$

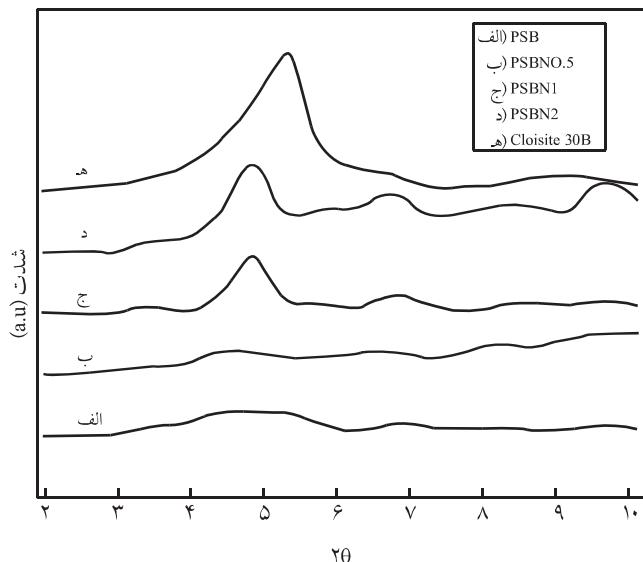
شکل ۵- تصاویر TEM نمونه ۰/۵ PSBN.

کوپلیمر نمونه ۰/۵ PSBN0.5 ترکیبی از شکل شناسی ورقه ای و لایه ای منظم است.

وزن مولکولی پلیمرهای سنتز شده با ATRP کم است و زنجیرهای پلیمر با طول زنجیرهای کوتاه پلیمری قابلیت جدا کردن کامل صفحات خاک رس را ندارد که با نیروهای واندروالسی در کنار هم قرار گرفته اند. سایر پیک ها که در الگوی XRD دیده می شود، مربوط به ساختار منظم تجمع یافته عامل فعال سطحی و هگزادگان در مجاورت پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) است که حین تشکیل فیلم، در نانو کامپوزیت و نمونه بدون خاک رس اتفاق می افتد [۳۹]. هم چنان، این پیک ها ممکن است ناشی از وجود ذرات کروی شکل در سامانه ریزامولسیون باشد.

برای تأیید ساختار به دست آمده از XRD آزمون TEM انجام شد. از آن جا که لایه های سیلیکات خاک رس الکترون را از خود عبور نمی دهند، مناطق تیره تر مشاهده شده در تصویر لایه های خاک رس است و مناطق روشن تر، بستر پلیمر است. در بعضی از مناطق تصویر نمونه TEM PSBN0.5، نانو صفحات خاک رس از یک دیگر جدا شده اند و در بعضی از مناطق، ساختار لایه ای منظم دارند. بنابراین، ترکیبی از ساختار لایه ای منظم و ورقه ای در آن دیده می شود.

در اکثر منابع از روش پلیمرشدن رادیکال آزاد برای سنتز نانو کامپوزیت های پلیمر - خاک رس استفاده شده است که پلیمرهایی با وزن مولکولی زیاد تولید می کنند. از این رو در چنین شرایطی، اگر مونومر هم با سطح خاک رس برهمنش مناسبی داشته باشد، فرایند

شکل ۴ - نمودار XRD پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) و نانو کامپوزیت های آن.

وجود یا عدم وجود این پیک ها را به ساختار نانو کامپوزیت حاصل ارتباط داد. بدین ترتیب که اگر این پیک ها در الگوی XRD ظاهر نشود، نشان دهنده درهم ریختن ساختار لایه ای خاک رس و پنهان آن در بستر پلیمر است. جایه جایی این پیک به زوایای کمتر نشان می دهد، فواصل گالری بیشتر از قبل شده است، اما ساختار لایه ای خاک رس به طور کامل از بین نرفته است. یک پیک پراش در زاویه $2\pi/32$ برابر $5/32$ درجه برای خاک رس مشاهده می شود که با استفاده از معادله برگ، مربوط به فاصله بین صفحه ای 765 nm است.

با افزایش درصد خاک رس در نانو کامپوزیت های PSBN1 و PSBN2، پیک مربوط به فواصل گالری به زوایای کمتر، به ترتیب به $4/82$ و $4/84$ درجه جایه جا شده است که نشان می دهد، ساختار اولیه خاک رس تا حدی از بین رفته است. اما، لایه های خاک رس نمی توانند به طور کامل از هم جدا شوند و ساختار بین لایه ای منظم دارند. زیرا با افزایش درصد خاک رس، بازشدن صفحات خاک رس مشکل تر و ساختار لایه ای منظم غالب می شود. با کاهش درصد خاک رس تا $0/5\%$ در نمونه PSBN0.5، یک پیک بسیار پهن با شدت ضعیف ظاهر می شود. این پیک پهن نشان می دهد، صفحات خاک رس تا حد زیادی از یک دیگر جدا شده اند، ولی فواصل آنها به طور کامل از بین نرفته است. بنابراین، می توان گفت، بخشی از نانولایه های خاک رس در زمینه پلیمری از هم جدا شده اند و بخشی از آنها به شکل جدا شده از یک دیگر باقی مانده اند. از این رو، شکل شناسی لایه های خاک رس در زمینه

نتیجه‌گیری

روش جدید شروع با فعال کننده تولید شده با انتقال الکترون برای پلیمرشدن در جای رادیکالی انتقال اتم (AGET ATRP)، در دمای 90°C در سامانه ریزامولسیون، برای سنتز لاتکس نانوکامپوزیت پلی (استیرن - کو - بوتیل آکریلات) - خاک رس به کار گرفته شد. آسکوربیک اسید به عنوان عامل کاهنده، برای کاهش واکنش‌های پایان و افزایش کنترل، قطره قطره به محیط واکنش اضافه شد. کوپلیمرهای نهایی، شاخص پراکندگی وزن مولکولی کمتر از ۷/۲ دارند و ذرات کلوییدی پایدار با قطر سنتز موقتی آمیز کوپلیمر است و نشان می‌دهد، با افزایش درصد خاک رس، درصد مولی استیرن در کوپلیمر افزایش می‌یابد. طبق نتایج XRD و TEM، ترکیبی از ساختار لایه‌ای منظم و ورقه‌ای لایه‌های خاک رس در زمینه پلیمری نمونه PSBN0.5 مشاهده می‌شود که با افزایش خاک رس، ساختار لایه‌ای منظم غالب‌تر می‌شود. این نوع ساختار مشاهده شده مربوط به وزن مولکولی کم نانوکامپوزیت‌های سنتز شده است.

بازشدن کامل صفحات خاک رس (ساختار ورقه‌ای شده) با افزایش طول زنجیرهای پلیمر و در نتیجه افزایش وزن مولکولی امکان‌پذیر است. زیرا، وقتی زنجیرهای پلیمر رشد می‌کنند بر صفحات خاک رس و فشار وارد می‌شود که باعث افزایش فاصله بین صفحات خاک رس و دست‌یابی به ساختار ورقه‌ای شده می‌شود [۳۹].

در روش‌های پلیمرشدن کنترل شده - زنده مانند ATRP و RAFT [۲۷، ۳۹] به علت وجود تعادل بین گونه‌های فعال و غیرفعال، وزن مولکولی زنجیرهای پلیمر کمتر از روش پلیمرشدن رادیکال آزاد است. بنابراین، زنجیرهای با وزن مولکولی کم و طول کوتاه قابلیت غلبه بر نیروی واندروالسی بین صفحات خاک رس و جدا کردن کامل صفحات خاک رس را ندارند [۳۳] و امکان رسیدن به ساختار لایه‌ای منظم بیشتر است.

نتایج مشابهی توسط Samakande و همکاران در ارتباط با دست‌یابی به ساختاری مرکب از ورقه‌ای و لایه‌ای منظم نانولایه‌های خاک رس در مشاهده تصویر TEM فیلم خشک شده پلیمری حاصل از نانوکامپوزیت سنتز شده در سامانه ریزامولسیون با روش RAFT گزارش شده است [۲۷].

مراجع

- Ray S.S. and Okamoto M., Polymer/Layered Silicate Nanocomposites: A Review from Preparation to Processing, *Prog. Polym. Sci.*, **28**, 1539-1641, 2003.
- Nazarenko S., Meneghetti P., Julmon P., Olson B.G., and Qutubuddin S., Gas Barrier of Polystyrene Montmorillonite Clay Nanocomposites: Effect of Mineral Layer Aggregation, *J. Polym. Sci., Part B: Polym. Phys.*, **45**, 1733-1753, 2007.
- Morgan A.B., Chu L.L., and Harris J.D., A Flammability Performance Comparison between Synthetic and Natural Clays in Polystyrene Nanocomposites, *Fire. Mater.*, **29**, 213-229, 2005.
- Gilman J.W., Jackson C.L., Morgan A.B., and Harris R., Flammability Properties of Polymer-Layered-Silicate Nanocomposites, Polypropylene and Polystyrene Nanocomposites, *Chem. Mater.*, **12**, 1866-1873, 2000.
- Yeh J.M., Liou S.J., Lin C.Y., Cheng C.Y., and Chang Y.W., Anticorrosively Enhanced PMMA-Clay Nanocomposite Materials with Quaternary Alkylphosphonium Salt as an Intercalating Agent, *Chem. Mater.*, **14**, 154-161, 2002.
- Nikolaidis A.K., Achilias D.S., and Karayannidis G.P., Synthesis and Characterization of PMMA/Organomodified Montmorillonite Nanocomposites Prepared by in Situ Bulk Polymerization, *Ind. Eng. Chem. Res.*, **50**, 571-579, 2011.
- Costache M.C., Heidecker M.J., Manias E., and Wilkie C.A., The Thermal Degradation of Poly(methyl methacrylate) Nanocomposites with Montmorillonite, Layered Double Hydroxides and Carbon Nanotubes, *Polym. Adv. Technol.*, **17**, 764-771, 2006.
- Ginzburg V.V., Singh C., and Balazs A.C., Theoretical Phase Diagrams of Polymer/Clay Composites: The Role of Grafted Organic Modifiers, *Macromolecules*, **33**, 1089-1099, 2000.
- Sun Q., Deng Y., and Wan Z.L., Synthesis and Characterization of Polystyrene-Encapsulated Laponite Composites via Miniemulsion Polymerization, *Macromol. Mater. Eng.*, **289**, 288-295, 2004.
- Faucheu J., Gauthier C., Chazeau L., Cavaille J.Y., Mellon V.R., and Lami E.B., Miniemulsion Polymerization for Synthesis of Structured Clay/Polymer Nanocomposites: Short Review and Recent Advances, *Polymer*, **51**, 6-17, 2010.
- Roghani-Mamaqani H., Haddadi-Asl V., Najafi M., and Salami-Kalajahi M., Synthesis and Characterization of Clay Dispersed

- Polystyrene Nanocomposite via Atom Transfer Radical Polymerization, *Polym. Compos.*, **31**, 1829-1837, 2010.
12. Tsai T.Y., Wen C.K., Chuang H.J., Lin M.J., and Ray U., Effect of Clay With Different Cation Exchange Capacity on the Morphology and Properties of Poly(methyl methacrylate)/Clay Nanocomposites, *Polym. Compos.*, **30**, 1552-1561, 2009.
13. Tong Z. and Deng Y., Kinetics of Miniemulsion Polymerization of Styrene in the Presence of Organoclays, *Macromol. Mater. Eng.*, **293**, 529-537, 2008.
14. Diaconu G., Paulis M., and Leiza JR., High Solids Content Waterborne Acrylic/Montmorillonite Nanocomposites by Miniemulsion Polymerization, *Macromol. React. Eng.*, **2**, 80-89, 2008.
15. Huang X. and Brittain W.J., Synthesis and Characterization of PMMA Nanocomposites by Suspension and Emulsion Polymerization, *Macromolecules*, **34**, 3255-3260, 2001.
16. Wang C., Wang Q., and Chen X., Intercalated PS/Na⁺-MMT Nanocomposites Prepared by Ultrasonically Initiated In Situ Emulsion Polymerization, *Macromol. Mater. Eng.*, **290**, 920-926, 2005.
17. Wu Y., Zhang Y., Xu J., Chen M., and Wu L., One-step Preparation of PS/TiO₂ Nanocomposite Particles via Miniemulsion Polymerization, *J. Colloid. Interface. Sci.*, **343**, 18-24, 2010.
18. Tiarks F., Landfester K., and Antonietti M., Encapsulation of Carbon Black by Miniemulsion Polymerization, *Macromol. Chem. Phys.*, **202**, 51-60, 2001.
19. Diaconu G., Asua J.M., Paulis M., and Leiza J.R., High-Solids Content Waterborne Polymer-Clay Nanocomposites, *Macromol. Symp.*, **259**, 305-317, 2007.
20. Putlitz B.Z., Landfester K., Fischer H., and Antonietti M., The Generation of Armored Latexes and Hollow Inorganic Shells Made of Clay Sheets by Templating Cationic Miniemulsions and Latexes, *Adv. Mater.*, **13**, 500-503, 2001.
21. Najafi M., Roghani-Mamaqani H., Salami-Kalajahi M., and Haddadi-Asl V., Study of Styrene Atom Transfer Radical Polymerization Kineics in the Presence of Nanoclay Layers, *Chin. J. Polym. Sci.*, **28**, 483-497, 2010.
22. Chiefari J., Chong Y.K., Ercole F., Krstina J., Jeffery J., Le T.P.T., Mayadunne R.T.A., Meijis G.F., Moad C.L., Moad G., Rizzardo E., and Thang S.H., Living Free-Radical Polymerization by Reversible Addition-Fragmentation Chain Transfer: The RAFT Process, *Macromolecules*, **31**, 5559-5562, 1998.
23. Hawker C.J., Bosman A.W., and Harth E., New Polymer Synthesis by Nitroxide Mediated Living Radical Polymerizations, *Chem. Rev.*, **101**, 3661-3688, 2001.
24. Nicolay V.T. and Matyjaszewski K., Green Atom Transfer Radical Polymerization: From Process Design to Preparation of Well-Defined Environmentally Friendly Polymeric Materials, *Chem. Rev.*, **107**, 2270-2299, 2007.
25. Min K., Jakubowski W., and Matyjaszewski K., AGET ATRP in the Presence of Air in Miniemulsion and in Bulk, *Macromol. Rapid. Commun.*, **27**, 594-598, 2006.
26. Zetterlund P.B., Kagawa Y., and Okubo M., Controlled/Living Radical Polymerization in Dispersed Systems, *Chem. Rev.*, **108**, 3747-3794, 2008.
27. Samakande A., Sanderson R.D., and Hartmann P.C., Encapsulated Clay Particles in Polystyrene by RAFT Mediated Miniemulsion Polymerization, *J. Polym. Sci., Part A: Polym. Chem.*, **46**, 7114-7126, 2008.
28. Wu Y., Zhang J., and Zhao H., Functional Colloidal Particles Stabilized by Layered Silicate with Hydrophilic Face and Hydrophobic Polymer Brushes, *J. Polym. Sci., Part A: Polym. Chem.*, **47**, 1535-1543, 2009.
29. Zhao H. and Shipp D.A., Preparation of Poly(styrene-block-butyl acrylate) Block Copolymer-Silicate Nanocomposites, *Chem. Mater.*, **15**, 2693-2695, 2003.
30. Simms R.W. and Cunningham M.F., Reverse Atom Transfer Radical Polymerization of Butyl Methacrylate in a Miniemulsion Stabilized with a Cationic Surfactant, *J. Polym. Sci., Part A: Polym. Chem.*, **44**, 1628-1634, 2006.
31. Li W., Min K., Matyjaszewski K., Stoffelbach F., and Charleux B., PEO-Based Block Copolymers and Homopolymers as Reactive Surfactants for AGET ATRP of Butyl Acrylate in Miniemulsin, *Macromolecules*, **41**, 6387-6392, 2008.
32. Samakande A., Hartmann P.C., and Cloete V., Use of Acrylic Based Surfmers for the Preparation of Exfoliated Polystyrene-Clay Nanocomposites, *Polymer*, **48**, 1490-1499, 2007.
33. Samakande A., Sanderson R.D., and Hartmann P.C., RAFT-Mediated Polystyrene-Clay Nanocomposites Prepared by Making Use of Initiator-Bound MMT Clay, *Eur. Polym. J.*, **45**, 649-657, 2009.
34. Landfester K., Bechthold N., Tiarks F., and Antonietti M.,

- Miniemulsion Polymerization with Cationic and Nonionic Surfactants: A Very Efficient Use of Surfactants for Heterophase Polymerization, *Macromolecules*, **32**, 2679-268, 1999.
35. Kadi N.E., Martins F., Clausse D., and Schulz P.C., Critical Micelle Concentrations of Aqueous Hexadecytrimethylammonium Bromide-Sodium Oleate Mixtures, *Colloid. Polym. Sci.*, **281**, 353-362, 2003.
36. Bovey F.A. and Miran P.A., *NMR of Polymers*, Academic, USA, 156, 1996.
37. Matyjaszewski K., Ziegler M.J., Arehart S.V., Greszta D., and Pakula T., Gradient Copolymers by Atom Transfer Radical Copolymerization, *J. Phys. Org. Chem.*, **13**, 775-786, 2000.
38. Jasso-Gastine C.F., Lopez-Ureta L.C., Gonzalez-Ortiz L.J., Reyes-Gonzalez I., Lopez-Dellamary F.A., and Manero-Brito O., Synthesis and Characterization of Styrene-Butyl Acrylate Polymers, Varying Feed Composition in a Semicontinuous Emulsion Process, *J. App. Polym. Sci.*, **103**, 3964-3971, 2007.
39. Samakande A., Sanderson R.D., and Hartmann P.C., Rheological Properties of RAFT-Mediated Poly(Styrene-*co*-Butyl acrylate)-Clay Nanocomposites [P(S-*co*-BA)-PCNs]: Emphasis on the Effect of Structural Parameters on Thermo-Mechanical and Melt Flow Behavior, *Polymer*, **50**, 42-49, 2009.